

Solna kommun
171 86 Solna

Tillsyn enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem; Solna kommuns informationsansvar i valfrihetssystem avseende ledsagarservice och avlösarservice i hemmet

Konkurrensverkets beslut

Solna kommun har i sitt valfrihetssystem avseende ledsagarservice och avlösarservice i hemmet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, brustit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV.

Solna kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.

Ärendet avslutas.

Ärendet

1. I mars 2022 uppmärksammande Konkurrensverket genom sin omvärldsbevakning att Solna kommun (kommunen) har ett annonserat valfrihetssystem avseende ledsagarservice och avlösarservice i hemmet enligt LSS och att kommunen endast lämnar information om kontaktuppgifter och länkar till de godkända leverantörernas webbplatser.
2. Konkurrensverket inledde mot den bakgrunden en granskning och har bedömt den information som lämnas på kommunens webbplats och i pappersform.
3. Kommunen har under utredningen uppgett bland annat följande.
4. Kommunen har ett valfrihetssystem avseende ledsagarservice och avlösarservice i hemmet enligt LSS och har avtal med tre leverantörer. Någon annan information än den Konkurrensverket har noterat lämnas inte på kommunens webbplats.
5. Kommunen har en presentationsmall som fyllts i av leverantörerna, men de lämnas inte regelmässigt ut till enskilda. Informationen anpassas i stället utifrån de enskildas behov och kan vara både muntlig och skriftlig. Informationen som lämnas avser hur man väljer leverantör och vilka leverantörer som är valbara. Kommunen har dock uppgett att det saknas skriftlig information i bemärkelsen standardiserat skriftligt material. Vidare skickar kommunen alltid ut ett informationsbrev tillsammans med beslut om insatsen till enskilda. Av informationsbrevet framgår det att enskilda får välja leverantör och att de valbara leverantörerna finns uppräknade på kommunens webbplats.
6. Informationen om leverantörerna kontrolleras genom besök hos leverantörerna, kontroll av deras webbplatser och genom att hämta in leverantörernas kvalitetsberättelser.

Skäl för beslutet

Rättslig reglering

7. Valfrihetssystem enligt LOV kan tillämpas på bland annat omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt på hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt 1 kap. 1 § LOV avses med valfrihetssystem ett förfarande där enskilda har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. En förutsättning för att ett valfrihetssystem ska få positiva effekter på kvalitet, brukarinflytande och kostnadseffektivitet är att enskilda ges en reell möjlighet att välja utförare. För att kunna välja krävs att enskilda ges möjlighet att göra rationella val utifrån egna behov och

preferenser. Detta kräver tillgänglig och jämförbar information om valalternativen.¹

8. Enligt 9 kap. 1 § LOV ska den upphandlande myndigheten till enskilda lämna information om samtliga leverantörer som myndigheten tecknat kontrakt med inom ramen för ett valfrihetssystem. Informationen som lämnas ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig. En anledning till att ett stort informationsansvar har lagts på den upphandlande myndigheten är att tjänsterna är av sådan art att regelrätt marknadsföring inte ger medborgarna tillräcklig information för att göra ett välgrundat val i en fråga som är av stor betydelse för enskilda.²
9. Enligt förarbetena ansvarar kommunen för att alla enskilda, det vill säga brukare, patienter eller invånare oavsett fysisk eller psykisk kapacitet får en så fullgod information som möjligt om de olika valbara leverantörerna. Detta innebär att informationen måste anpassas till den individ som ska välja.³
10. Informationen ska vara saklig, vilket bland annat innebär att informationen ska vara konkurrensneutral och inte vara till fördel för någon eller några leverantörer.⁴
11. Informationen ska vara relevant vilket exempelvis kan innebära att enskilda får information om vilka tjänster leverantörerna tillhandahåller, information om personalen och dess kompetens, utbildningsnivå och kapacitet, språkkunskaper samt antalet anställda och antalet anställda omräknat till heltid. Vidare bör enskilda få information om leverantörens verksamhetsmål och speciella inriktningar, personalkontinuitet samt resultat av brukarundersökningar.⁵
12. Vidare är det viktigt att informationen ska vara jämförbar för att enskilda ska kunna göra ett aktivt val. Det är därför viktigt att kommunen i informationsmaterialet presenterar eventuella skillnader i inriktning och kompetens mellan leverantörerna.⁶
13. Informationen ska även vara lättillgänglig vilket innebär att den ska finnas tillgänglig på ett lätt och enkelt sätt, bland annat på kommunens webbplats, genom informationsfoldrar och muntligen.⁷

¹ Prop. 2008/09:29 s. 90.

² A prop. s. 97.

³ A prop. s. 145.

⁴ A prop. s. 145.

⁵ A prop. s. 145.

⁶ A prop. s. 145.

⁷ A prop. s. 145.

Konkurrensverkets bedömning

14. Konkurrensverket bedömer att kommunen brustit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Konkurrensverket utvecklar sin bedömning nedan.
15. Det är kommunen som är huvudansvarig för att lämna information till enskilda om leverantörerna i valfrihetssystemet. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig. Detta innebär bland annat att en länk eller annan hänvisning till sådan information som lämnas på respektive leverantörs webbplats inte utgör sådan information som fullgör kommunens informationsansvar enligt LOV.
16. Som redogjorts för ovan (punkten 11) bör den information som enskilda får av kommunen avse vilka tjänster leverantörerna tillhandahåller, information om personalen och dess kompetens, utbildningsnivå och kapacitet, språkkunskaper samt antalet anställda och antalet anställda omräknat till heltid. Vidare bör enskilda få information om leverantörens verksamhetsmål och speciella inriktningar, personalkontinuitet samt resultat av brukarundersökningar.
17. På kommunens webbplats lämnar kommunen information om leverantörernas kontaktuppgifter och länkar till deras webbplatser. Dessa uppgifter går inte att likställa med den ovan beskrivna informationen. I sammanhanget kan dock noteras att uppgifterna ger enskilda en möjlighet att få tillgång till kompletterande information om en leverantör, vilket är positivt.
18. Information som lämnas till enskilda enligt LOV ska även vara lättillgänglig. Det innebär att informationen ska finnas på kommunens webbplats, i pappersform genom exempelvis utskrifter eller informationsfoldrar men även kunna ges muntligen. Konkurrensverket noterar att kommunen inte lämnar information om leverantörerna i pappersform och därmed inte i den omfattning som LOV kräver. Informationsbrev med information om valbara leverantörer och hur valet praktiskt går till är inte tillräckligt.
19. Konkurrensverket bedömer sammanfattningsvis att kommunen inte har uppfyllt sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV.

Allmänt om Konkurrensverkets tillsyn

Konkurrensverket har i uppdrag att utöva tillsyn över LOV. I tillsynen ingår att verka för en enhetlig lagtillämpning samt att uppmärksamma och förebygga regelöverträdelser.

Konkurrensverkets granskning i ett enskilt ärende kan visa att en upphandlande myndighet har agerat i strid med LOV. Konkurrensverket kan då sammanfatta resultatet av tillsynen i ett beslut. Genom att fatta ett tillsynsbeslut kan

Konkurrensverket peka på förfaranden hos myndigheten som är i strid med regelverket eller göra andra påpekanden som är motiverade.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas. Om ni vill överklaga ska detta göras skriftligen. Överklagandet ska ställas till Förvaltningsrätten i Stockholm men ges in till Konkurrensverket, gärna via e-post till konkurrensverket@kkv.se. I överklagandet ska ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring av beslutet som ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Konkurrensverket inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Rikard Jermsten. Föredragande har varit föredragande jurist Anders Larsson.

Beslutet undertecknas inte egenhändigt och saknar därför namnunderskrift.

Rikard Jermsten

Kopia

Omsorgsnämnden Solna kommun

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.